Deze rubriek wordt verzorgd door mr. A.B. Vissers en mr. D.J.E. de Kruif

Jurisprudentie

CAG AG Vegter 5 november 2019 ECLI:NL:PHR:2019:1097 en HR 28 januari 2020 ECLI:NL:HR:2020:121

Op 28 januari 2020 heeft de strafkamer van de Hoge Raad uitspraak gedaan in de zaak waarin het OM cassatie had ingesteld tegen de vrijspraak van de echtgenoot/administrateur die OB- en IB-aangiften had gedaan voor zijn vrouw, die als IB-ondernemer een winkel dreef.

Het hof had overwogen dat het uitgangspunt bij (het volgens de tenlastelegging overtreden) art. 69 lid 2 AWR is dat deze strafbepaling zich richt tot de aangifteplichtige, en dat anderen slechts als deelnemer aan het door de aangifteplichtige begane delict kunnen worden aangemerkt. Aangezien de verdachte in kwestie niet kon gelden als 'aangifteplichtige' kon hij alleen veroordeeld worden als hij als medepleger aangemerkt zou kunnen worden. Daarvan was geen sprake, aangezien de aangifteplichtige echtgenote (medeverdachte) in haar eigen strafzaak eerder al was vrijgesproken van het medeplegen van het doen van de onjuiste aangiften, en er zodoende niemand was met wie de echtgenoot het tenlastegelegde delict 'in nauwe bewuste samenwerking' had kunnen medeplegen.

In cassatie klaagde het OM dat het hof er ten onrechte van was uitgegaan dat art. 69 lid 2 AWR een impliciet kwaliteitsdelict betreft, en dus ten onrechte had vrijgesproken nu de verdachte de vereiste kwaliteit niet bezat.

In zijn uitvoerige conclusie van 5 november 2019 (ECLI:NL:PHR:2019:1097) heeft AG mr. Vegter uiteengezet dat er, kijkend naar jurisprudentie en literatuur, 'verschillend gedacht' wordt over het antwoord op de vraag of het opzettelijk onjuist of onvolledig doen van een bij de belastingwet voorziene aangifte een impliciet kwaliteitsdelict is, om vervolgens op basis van de tekst van de wet, de wetsgeschiedenis en de wetssystematiek te concluderen dat voor het plegen van het in art. 69 lid 2 AWR strafbaar gestelde delict *niet* een bepaalde hoedanigheid nodig is.

In zijn arrest citeert de Hoge Raad allereerst een passage uit de totstandkomingsgeschiedenis van de artikelen uit de AWR die betrekking hebben op vertegenwoordiging, en waarin tot uitdrukking is gebracht dat aan wettelijke vertegenwoordigers, faillissementscuratoren en bewindvoerders de bevoegdheid is gegeven, en zelfs in bepaalde gevallen de verplichting is opgelegd, om namens de door hen vertegenwoordigden aangifte te doen.

De tweede passage die relevant geacht wordt door de Hoge Raad bevindt zich zeven pagina's verderop in dezelfde memorie van toelichting. In die passage is te lezen dat het niet nodig wordt gevonden om in (de voorganger van) art. 69 AWR tot uitdrukking te

in Syrisch strijdgebied van haar en haar man, en daarmee (direct of indirect) aan de gewapende Jihadstrijd in Syrië. Het speelt daarbij geen rol of de verdachten heeft gehandeld uit loyaliteitsgevoel jegens hun dochter en de kleinkinderen.
De verdediging heeft zich op het standpunt gesteld dat verdachten een beroep op psychische overmacht toekomt. Daartoe is aangevoerd dat verdachten hebben willen voldoen aan hun onderhoudsplicht jegens hun dochter die in een situatie verkeerde waaruit zij wilde vluchten.
De rechtbank verwerpt het verweer en stelt vast dat in het onderhavige geval geen sprake is van een van buiten komende drang waaraan verdachten redelijkerwijs geen weerstand konden en ook niet hoefden te bieden. De rechtbank overweegt dat het begrijpelijk is dat verdachten hun dochter financieel wilden ondersteunen, maar deze situatie levert mede gelet op de ernst van de feiten, geen situatie van psychische overmacht op. De rechtbank is van oordeel dat verdachten in de gegeven omstandigheden geen prioriteit mochten geven aan de ondersteuning van hun dochter op deze wijze.

Rechtbank Den Haag, 20 februari 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:1324

Veroordeling wegens Hawala-bankieren, financieren van terrorisme, witwassen en andere strafbare feiten.
De rechtbank Den Haag is bij vonnis van 20 februari 2020 tot een bewezenverklaring gekomen van het medeplegen van een gewoonte maken van het overtreden van art. 2:3a lid 1 van de Wet op het Financieel toezicht, het financieren van terrorisme, gewoontewitwassen en andere strafbare feiten.
Verdachte wordt onder feit 1 op de tenlastelegging verweten dat hij opzettelijk zonder vergunning van de Nederlandsche Bank het bedrijf van betaaldienstverlener heeft uitgeoefend, van welk handelen hij al dan niet een gewoonte heeft gemaakt. Blijkens art. 1:1 van de Wet op het financieel toezicht is een betaaldienstverlener: *degene die zijn bedrijf maakt van het verlenen van betaaldiensten.* In de Richtlijn 2007/64/EG van het Europese Parlement en De Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt is opgenomen wanneer sprake is van betaaldiensten.
Gelet op voornoemde wet en richtlijn is bij Hawala-bankieren sprake van handelen als betaaldienstverlener zodra er minst genomen:
Situatie 1: geld aan de verdachte of zijn mededader(s) is gegeven door een betaler, zijnde geld dat middels Hawala-bankieren naar een Hawala-bankier in een derde land moet worden gestuurd;
of
Situatie 2: geld of een opdracht tot afgifte van geld aan de verdachte of zijn mededader(s) is gegeven door een Hawala-bankier in een derde land, zijnde geld dat middels Hawala-bankieren door verdachte aan een begunstigde in Nederland moest worden gegeven.
De rechtbank stelt vast dat uit de bewijsmiddelen blijkt dat verdachte niet beschikte over een vergunning van De Nederlandsche Bank om als betaaldienstverlener op te treden en dat hij samen met anderen op verzoek van personen in Nederland via Hawala-bankiers/geldwisselkantoren in Turkije en/of Syrië meermalen geldbedragen verstuurde naar Syrië en voorts dat hij samen met anderen in opdracht van die Hawala-bankiers/geldwisselkantoren in Turkije en/of Syrië meermalen geldbedragen aan personen in Nederland overhandigde. Verdachte is betrokken geweest bij een groot aantal Hawala-geldtransacties/transfers en ontving daarvoor provisie. Op deze wijze heeft verdachte zich schuldig gemaakt aan ondergronds bankieren als bedoeld in art. 2:3a van de Wet op het financieel toezicht.
Verdachte wordt onder feit 3 op de tenlastelegging verweten dat hij zich schuldig zou hebben gemaakt aan gewoontewitwassen. Aangezien verdachte voor de door hem verrichtte Hawala-transacties van uit Nederland provisie rekende om zo de kosten voor die transacties bij de Hawala-bankier/het geldwisselkantoor te kunnen betalen alsmede om zelf iets over te houden als vergoeding voor zijn geleverde diensten, acht de rechtbank bewezen dat verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan gewoontewitwassen. Verdachte heeft geldbedragen verworven, voorhanden gehad en van die geldbedragen gebruik gemaakt, terwijl hij wist dat die bedragen afkomstig waren uit een door hem gepleegd misdrijf, te weten het Hawala-bankieren.
In het onder 2 tenlastegelegde wordt verdachte verweten dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan het financieren van terrorisme door meerdere geldbedragen aan zijn broer in Syrië te doen toekomen die zich had aangesloten bij IS en/of Jabhat-Al Nusra.
Voor de beantwoording van de vraag of wettig en overtuigend kan worden bewezen dat de verdachte de vereiste opzet in de zin van art. 421 van het Wetboek van Strafrecht heeft gehad, ziet de rechtbank zich voor de navolgende drie vragen gesteld:

1. Ten eerste zal de rechtbank beoordelen of kan worden vastgesteld dat in de ten laste gelegde periode algemeen bekend was dat de in de tenlastelegging vermelde organisaties terroristische organisaties betroffen;
2. In de tweede plaats dient de rechtbank te beoordelen of de verdachte geldbedragen aan zijn broer heeft doen toekomen;
3. En in de derde plaats dient de rechtbank de vraag te beantwoorden of de broer van de verdachte was aangesloten bij (een van) die terroristische organisaties ten tijde van de tenlastegelegde periode en vervolgens of de verdachte daarmee bekend was.

In het onderhavige geval is de rechtbank van oordeel dat alle vragen bevestigend kunnen worden beantwoord. De rechtbank overweegt dat voor een bewezenverklaring van een op art. 421 Sr toegesneden tenlastelegging geen rol speelt of de verdachte heeft gehandeld uit loyaliteitsgevoelens jegens een familielid of (goede) vriend dan wel uit ideologische overtuiging. Op grond van het bepaalde in art. 421 Sr aanvaardt de verdachte met het verstrekken van geldelijke steun aan een persoon wiens betrokkenheid bij terrorisme bij de verdachte bekend is, bewust de aanmerkelijke kans dat deze gelden wor-

Financieel strafrecht

Deze rubriek wordt verzorgd door mr. W.M. Shreki en mr. dr. M.T. van der Wulp

Rechtbank Amsterdam, 27 november 2019, ECLI:NL:RBAMSL2019:8873

Veroordeling administratiekantoor voor het niet melden van ongebruikelijke transacties als bedoeld in art. 16 Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Bij vonnis van 27 november 2019 heeft de economische strafkamer van de rechtbank Amsterdam een administratiekantoor veroordeeld tot een geldboete van € 10.000, -- waarvan € 4.000, -- voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar wegens het niet melden van ongebruikelijke transacties zoals bedoeld in art. 16 Wwft.

De rechtbank heeft vastgesteld dat verdachte een instelling is als bedoeld in art. 1 van de Wwft en op grond van art. 16 Wwft verplicht is om ongebruikelijke transacties onverwijld te melden aan de FIU.

Er zijn objectieve en subjectieve indicatoren op grond waarvan bepaald kan worden of sprake is van een ongebruikelijke transactie.

De rechtbank heeft vastgesteld dat van objectieve indicatoren in casu geen sprake was. Bij subjectieve indicatoren gaat het om gevallen waarin de beroepsbeoefenaar vermoedt, of dient te vermoeden dat er iets niet in orde is met betrekking tot de transactie. Er is een aantal leidraden opgesteld die als hulpmiddel kunnen dienen bij deze subjectieve indicatoren. In deze leidraden worden situaties beschreven waarin de beroepsbeoefenaar alert dient te zijn op witwassen. In deze zaak is de leidraad naleving WWFT voor accountants, belastingadviseurs en administratiekantoren van belang. Indien één van de in de leidraad beschreven situaties zich voordoet, leidt dat niet automatisch tot de verplichting om de transactie te melden. Het betreft aandachtspunten ter bewustwording van de mogelijkheid dat er wordt witgewassen.

De rechtbank is van oordeel dat verdachte op grond van de omstandigheden en subjectieve indicatoren een aantal transacties bij de FIU had moeten melden. Het gaat dan om transacties die ongebruikelijk zijn doordat deze niet passen in de normale bedrijfsuitoefening van de cliënten, terwijl daarvoor geen voor de instelling acceptabele verklaring kan worden gegeven (indicator D1). Daarnaast is sprake van een onverklaarbare discrepantie tussen geld en goederenstroom (indicator J2). Ook zijn er transacties uitgevoerd die evident ongebruikelijk zijn (indicator D2), en zijn er transacties onjuist geregistreerd waardoor het werkelijke beeld van de jaarrekening niet overeenkomt met de onderliggende stukken (indicator J4). Tot slot heeft verdachte loonstroken en loonaangifte opgemaakt terwijl de lonen niet in relatie stonden tot de verleende diensten (indicator J5).

De rechtbank is van oordeel dat het niet melden van de ongebruikelijke transacties redelijkerwijs aan verdachte moet worden toegerekend, omdat dat tot de normale taakuitoefening van de rechtspersoon behoorde en de rechtspersoon erover kon beschikken of dat al dan niet zou plaatsvinden. Van verdachte mag een zekere deskundigheid worden verwacht van het terrein waarop zij zich begeeft. De voorschriften van de Wwft zijn ordeningsrecht, waarvoor geldt dat 'kleurloos' opzet voldoende is.

Bij de strafoplegging weegt de rechtbank in het voordeel van de verdachte mee dat de medewerkers van verdachte na het onderzoek relevante cursussen hebben gevolgd. Ter zitting heeft verdachte verklaard dat er sindsdien ook een aantal meldingen is gedaan van ongebruikelijke transacties.

Dit heeft de rechtbank aanleiding gegeven om in het voordeel van verdachte af te wijken van de eis van de officier van justitie.

Rechtbank Rotterdam, 14 februari 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:1311

Rechtbank Rotterdam, 14 februari 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:1312

Veroordelingen van twee verdachten voor terrorismefinanciering en overtreding van de Sanctiewet 1977 wegens het overmaken van geldbedragen aan tussenpersonen ten behoeve van naar Syrië uitgereisde dochter. De geldbedragen kwamen mede ten goede aan de man van hun dochter, een jihadstrijder, zodat zij zich schuldig hebben gemaakt aan terrorismefinanciering en overtreding van de Sanctiewet 1977.

Bij vonnissen van 14 februari 2020 heeft de rechtbank Rotterdam een echtpaar veroordeeld tot een taakstraf van 120 uren en een geheel voorwaardelijke gevangenisstraf voor de duur van 6 maanden wegens terrorismefinanciering en het overtreden van de Sanctiewet 1977.

De rechtbank stelt vast dat verdachten door middel van money transfers aan tussenpersonen in Turkije en Libanon meerdere geldbedragen hebben overgemaakt aan hun dochter in Syrië. Hun dochter was voorafgaand aan de ten laste gelegde periode naar Syrië uitgereisd om zich bij haar man te voegen die daar toen al verbleef. Voor de ten laste gelegde periode stond de schoonzoon van verdachten algemeen bekend als een uitgereisd IS jihadstrijder.

In de ten laste gelegde periode werd in de media ruimschoots bericht over de jihadstrijd in Syrië en ook over hun schoonzoon als jihadstrijder. Op 22 juli 2016 is hij door de rechtbank Den Haag veroordeeld voor deelname aan (een) terroristische organisatie(s) waaronder IS. De rechtbank stelt vast dat de verdachten dit in grote lijnen konden weten. Zij wisten immers dat hun dochter naar Syrië was afgereisd om zich bij haar man te voegen en dat zij uiteindelijk wilde vluchten uit dit gebied. Daaruit hadden verdachten kunnen en moeten afleiden dat hun schoonzoon deelnam aan de gewapende strijd in Syrië. Door onder die omstandigheden gedurende een periode van twee en een half jaar meermalen via tussenpersonen geldbedragen te sturen aan hun dochter in Syrië, hebben verdachten bewust de aanmerkelijke kans aanvaard dat deze bedragen (mede) ten goede zouden komen aan het verblijf

bank van oordeel was dat uit de bewijsmiddelen bleek dat de asbestvezels zowel in de buitenlucht rondom de woning terecht waren gekomen als in de binnenlucht van de woning. De rechtbank achtte daarom wettig en overtuigend bewezen dat asbestvezels in de lucht waren gebracht, maar gelet op het Hoge Raad arrest was deze overweging voor zover betrekking hebbend op binnenlucht, onjuist. De rechtbank legde een geldboete van € 12.000 en een voorwaardelijke gevangenisstraf van 2 maanden op.

Hoge Raad 11 februari 2020, ECLI:NL:HR:2020:216 en Conclusie A-G: 17 december 2019, ECLI:NL:PHR:2019:1355

In deze zaak stond de meldplicht van art. 47 Wet vervoer gevaarlijke stoffen (hierna: Wvgs) centraal. In het onderhavige geval lekte ruim 14.000 kilo zoutzuur weg tijdens het lossen vanuit de tankwagen van verdachte (een transportbedrijf) op het terrein van een ander bedrijf. Verdachte had hiervan geen melding gedaan. Een drietal vragen kwamen aan de orde: bestond er een meldplicht ex art. 47 Wvgs, rustte die plicht op verdachte, en kon het bewezenverklaarde – gelet op de wijziging van art. 47 Wvgs per 1 april 2015 – worden gekwalificeerd als overtreding van een voorschrift gesteld bij art. 47 Wvgs? De raadsman stelde zich op het standpunt dat het systematisch juist is ervan uit te gaan dat ongevallen waarbij niet de openbare veiligheid in het geding is bij het verrichten of voortzetten van enige vervoershandeling, buiten het bereik van art. 47 Wvgs vallen. Er was wel sprake van een vervoershandeling in de zin van art. 2 Wvgs, maar dit betrof geen handeling die gevaar voor de openbare veiligheid als bedoeld in art. 47 Wvgs in het leven riep. Die strekking heeft de meldingsplicht, getuige de parlementaire geschiedenis van de wijziging van de Wvgs, aldus de raadsman. Een plicht voor verdachte om de lekkage onverwijld bij de ILT te melden was dan ook niet aanwezig. Voor zover er wel een meldplicht zou bestaan, rustte deze volgens de verdediging niet op zijn cliënt. Bovendien kon het bewezenverklaarde niet worden gekwalificeerd als overtreding van een voorschrift gesteld bij art. 47 Wvgs.

Het hof ging niet mee met dit verweer. Het stelde voorop dat het niet zo is dat de vervoerder niet meldingsplichtig is als naar diens eigen oordeel de vervoershandeling niet meer zou worden voortgezet. Die beoordeling is voorbehouden aan de gealerteerde functionarissen van de ILT. De chauffeur van de tankwagen (deze laatste behoorde aan verdachte toe), leverde – kort gezegd – een bijdrage aan het lossen van de gevaarlijke stoffen, waardoor hij meldingsplichtig was. Tot slot was het hof van oordeel dat de kern van art. 47 Wvgs, ondanks de wetswijziging, hetzelfde is gebleven. De wetswijziging zag louter op het tegengaan van mogelijke verwarring tussen de meldplicht en de onder omstandigheden bestaande registratieplicht. AG Keulen voegde daarvoor wat betreft de tweede vraag nog aan toe dat de meldingsplicht genoemd in de Wet milieubeheer de meldingsplicht van de Wvgs niet opheft en dat de Wet veiligheidsregio's geen afbreuk doet aan de verplichting om de ILT in te schakelen. Hij kwam dan ook tot de conclusie dat het oordeel van het hof niet getuigde van een onjuiste rechtsopvatting en evenmin onbegrijpelijk was. De Hoge Raad deed de zaak af op grond van art. 81, eerste lid, RO.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 13 februari 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:493 (Ontneming)

In de hoofdzaak werd bewezenverklaard dat betrokkene zich in de periode van 18 februari 2013 tot en met 24 september 2013 schuldig had gemaakt aan het medeplegen van het opzettelijk overtreden van vergunningsvoorschrift 4.1.10 door overtollig water uit de bassins te lozen op de wasplaats en niet in een gesloten tankwagen overeenkomstig de wettelijke voorschriften af te voeren naar een erkend verwerker alsmede het opzettelijk lozen van afvalwater op de wasplaats zonder omgevingsvergunning. Het hof stelde nu het geschatte wederrechtelijk verkregen voordeel vast op een bedrag van € 113.579,00 en legde aan betrokkene een betalingsverplichting op voor dat bedrag. De rechtbank had in eerste aanleg (ECLI:NL:RBOBR:2015:6749) het geschatte wederrechtelijk verkregen voordeel vastgesteld op een bedrag van € 330.876,37 met eenzelfde betalingsverplichting voor betrokkene. Het verschil tussen de bedragen in eerste aanleg en hoger beroep is onder meer verklaarbaar vanuit het gegeven dat het hof overwoog dat in de cijfers van de politie en de rechtbank niet was meegenomen dat er in de zomermaanden (twee jaar, dus een periode van twee keer drie maanden) minder of niet met de trekker met gierton werd gereden en dat het werkterrein zelf ook water nodig had voor stofbestrijding en water vragende bedrijfsprocessen. Daarnaast stelde het hof - overeenkomstig het standpunt van de verdediging – de kosten van de afvoer van afvalwater per as per ton vast op een lager bedrag.

van plantaardige en dierlijke oliën en vetten en recycling van plantaardige oliën en vetten. Ter discussie stond de vraag of de gehanteerde euralcode (Eural: Europese Afvalstoffenlijst) de juiste code was voor het proceswater (lees: afvalwater) dat door verdachte vervolgens aan verschillende bedrijven werd afgegeven. Met deze code wordt bepaald of een afvalstof gevaarlijk is of niet. De officier van justitie stelde zich op het standpunt dat verdachte een afvalstof had afgegeven aan een niet-erkende ontvanger, hetgeen in strijd was met voornoemd wettelijk voorschrift. De verdediging voerde aan dat het bepalen van de euralcode een complexe aangelegenheid betreft. De keuze voor de gehanteerde euralcode betrof een op zichzelf staande beoordeling aan de hand van de herkomst van de stoffen en handelwijze bij verdachte, aldus de raadsman. De rechtbank verenigde zich met de officier van justitie – en daarmee de conclusie van het NFI – dat de door verdachte gehanteerde euralcode 02.03.99 niet de juiste code was voor het proceswater en dat het ingedeeld had moeten worden onder een van de codes uit hoofdstuk 16 van de Eural. Het standpunt van de verdediging, dat voor het bepalen van de juiste code gekeken moest worden naar de herkomst van de bij verdachte binnenkomende afvalstromen, volgde de rechtbank niet. De rechtbank kwam aldus tot het oordeel dat verdachte bedrijfsafvalstoffen dan wel gevaarlijke afvalstoffen had afgegeven aan bedrijven die niet bevoegd waren die stoffen in te zamelen, te verwerken, nuttig toe te passen en/of te verwijderen. Dat verdachte door toezichthouders niet was gewezen op het gebruik van een onjuiste euralcode, deed volgens de rechtbank aan dit oordeel niet af. De verantwoordelijkheid hiervoor lag bij verdachte. Verdachte werd veroordeeld tot een geldboete van € 7.500,-.

Het vonnis van de rechtbank Amsterdam van 29 januari 2020 ECLI:NL:RBAMS:2020:543 is eigenlijk meer relevant voor het onderwerp daderschap van de rechtspersoon dan voor het onderwerp milieu. Een rechtspersoon werd vervolgd voor het gedurende twee jaar houden van leghennen zonder dat zij over pluimveerechten beschikte. Het opvallende verweer strekte ertoe dat niet kon worden gezegd dat de gedraging was verricht in de sfeer van de rechtspersoon. Er werd daartoe het volgende aangevoerd. De rechtspersoon was aan de huidige eigenaar verkocht zonder dat de verkoper de koper had ingelicht over het feit dat hij de pluimveerechten al eerder had verkocht. De koper was in de onjuiste veronderstelling gelaten dat de rechtspersoon aan alle vereisten voldeed. Onder zulke omstandigheden, aldus de verdediging, kon niet worden gezegd dat de verboden gedraging was verricht in de sfeer van de rechtspersoon.

In de bewijsbeoordeling had dit verweer geen succes, want de rechtbank vond dat de verboden gedraging wel degelijk aan de rechtspersoon kon worden toegerekend. Het houden van leghennen gebeurde in de sfeer van de rechtspersoon en paste bij uitstek in de normale bedrijfsvoering. Zij was immers een bedrijf waarop (onder meer) pluimvee werd gehouden, waarbij het kopen/leasen van pluimveerechten bij de bedrijfsvoering hoorde en de verkoop van die rechten ook was verricht door de toenmalige bestuurder. Dat de opvolgende bestuurder hiervan niet op de hoogte was, maakte dit niet anders.

In de strafoplegging hield de rechtbank echter in aanzienlijke mate rekening met de rol van de feitelijke leidinggevende, kennelijk de verkoper. Het was aannemelijk dat de feitelijke leidinggevende het strafbare feit voor persoonlijk gewin door de rechtspersoon liet plegen. Ook hield de rechtbank er rekening mee dat het wederrechtelijk verkregen voordeel dat de rechtspersoon had verkregen door geen pluimveerechten te kopen of leasen, van haar zou worden ontnomen.

De rechtbank legde, alles afwegende, op grond van de omstandigheden waaronder het bewezenverklaarde feit was begaan, geen straf of maatregel op.

In het arrest Hoge Raad 11 februari 2020, ECLI:NL:HR:2020:233 werd een voor de praktijk belangrijke vraag beantwoord. Het begrip 'lucht' in de art. 173a en 173b Sr betekent 'buitenlucht.' Die vraag was onder meer geregeld aan de orde in asbestkwesties.

De zaak ging over een restauranthouder die een aggregaat in het trapportaal had geplaatst. Het lijkt erop dat hij het probleem wilde ondervangen dat de stroom was afgesloten. Het gevolg was dat zich koolmonoxide verspreidde in het restaurant zelf en in de gangen, trappenhuizen en appartementen boven het restaurant.

Hij werd vervolgd voor overtreding van art. 173a Sr, te weten het opzettelijk en wederrechtelijk een stof, koolmonoxide, in de lucht brengen terwijl daarvan gevaar voor de openbare gezondheid of levensgevaar voor anderen te duchten was. Het verweer was dat art. 173a (en dus ook art. 173b) Sr alleen betrekking heeft op buitenlucht. Met een blik op de wetsgeschiedenis gaf de Hoge Raad de verdediging gelijk:

> *'Het hof heeft in reactie op het gevoerd verweer overwogen dat geen aansluiting dient te worden gezocht bij de definitie van 'lucht' in de (sectorale) milieuwetten. Hierin ligt als 's hofs oordeel besloten dat onder 'lucht' niet alleen 'buitenlucht' maar ook 'binnenlucht' dient te worden verstaan, aangezien de term 'lucht' in art. 173a Sr een andere betekenis heeft dan de term 'lucht' in de (sectorale) milieuwetgeving. Dat oordeel is onjuist, omdat mede gelet op wetsgeschiedenis en in het licht van het systeem van de wet, zoals weergegeven in de CAG, onder de term 'lucht' in art. 173a Sr uitsluitend 'buitenlucht' dient te worden verstaan.'*

Uit dit arrest volgt dat de rechtbank Oost-Brabant het in haar vonnis van 25 november 2019, ECLI:NL:RBOBR:2019:6902 op één punt niet bij het juiste eind had. Verdachte, een man van 90, had met klusjesmannen asbesthoudende platen verwijderd door deze kapot te maken en te breken, waardoor asbestvezels in de lucht werden gebracht. Aan de beschrijving van de feiten in het vonnis te zien was dit een ernstige zaak. Hij werd onder meer vervolgd ter zake van art. 173a Sr, in welk verband de recht-

raadsman dat verdachte alle maatregelen had getroffen die redelijkerwijs van haar gevergd konden worden.
Met de officier van justitie was de rechtbank van oordeel dat het enkele feit dat deze korrels buiten het sportveld op de grond hadden gelegen, verontreiniging van de bodem in de zin van art. 13 Wbb opleverde. In tegenstelling tot hetgeen de raadsman aanvoerde, was de constatering dat de korrels buiten het veld er net zo uitzagen als de korrels op het veld, tezamen met het ontbreken van elke andere logische verklaring voor het aantreffen van die korrels buiten het veld, voldoende om tot een bewezenverklaring te komen. Op verdachte rustte op grond van art. 13 Wbb een dubbele zorgplicht: ten eerste de verplichting om verontreiniging van de bodem te voorkomen en ten tweede – als de verontreiniging zich voordoet – de verplichting om de gevolgen daarvan te beperken en zoveel mogelijk ongedaan te maken. De vraag of verdachte aan haar zorgplicht had voldaan, hing af van de omstandigheden van het geval, waarbij onder meer betekenis werd toegekend aan het tijdstip waarop eventuele maatregelen ter voorkoming of ongedaanmaking van de verontreiniging waren genomen, zo meende de rechtbank. De verdachte rechtspersoon had niet tijdig alle maatregelen genomen die redelijkerwijs van haar konden worden gevergd om verontreiniging van de bodem te voorkomen en onvoldoende gedaan om verontreiniging en aantasting te beperken en zoveel mogelijk ongedaan te maken. De rechtbank legde een geldboete op van € 10.000,- waarvan € 5.000 voorwaardelijk, met een proeftijd van twee jaar.

Rechtbank Oost-Brabant 20 december 2019, ECLI:NL:RBOBR:2019:7328

De verdachte in deze zaak werd onder meer veroordeeld voor een aanzienlijk aantal (diverse) milieudelicten waaraan hij zich tezamen met zijn bedrijf/bedrijven schuldig heeft gemaakt. Er was sprake van ernstige gevaarzetting en vervuiling. Het ging om de opslag van giftige stoffen. Kort gezegd zamelde verdachte afvalstoffen in om deze vervolgens te verwerken, maar de voorraad ingezameld materiaal stond op enig moment niet meer in verhouding tot zijn verwerkingscapaciteit. Het gevolg was dat verdachte een voorraad creëerde van honderden IBC's (Intermediate Bulk Container) met gevaarlijk, zeer toxisch, afval die opgeslagen werden op verschillende locaties in de binnen- en buitenlucht. Dit leidde tot aanzienlijke schade.
Allereerst stond de vraag centraal of verdachte de tenlastegelegde feiten in nauwe en bewuste samenwerking had gepleegd met de betrokken vennootschappen. De rechtbank concludeerde dat verdachte naast de vennootschappen voor zijn feitelijke handelingen (al dan niet tezamen met een of meer anderen gepleegd) strafrechtelijk aansprakelijk kon zijn. Voor een deel van de feiten achtte de rechtbank wettig en overtuigend bewezen dat verdachte deze handelingen met de betrokken vennootschappen had gepleegd daar hij enig aandeelhouder en bestuurder was van deze rechtspersonen.
Daarnaast zag de rechtbank zich voor de vraag gesteld of verdachte als medepleger strafrechtelijk aansprakelijk was voor de feiten voor zover deze in de ten laste gelegde perioden waren gelegen na de datum van het faillissement van een van de rechtspersonen en voor zover het gedragingen betrof die bestonden uit het laten voortduren van een illegale situatie of van strafbare handelingen dan wel het nalaten maatregelen te treffen tot beëindiging van een illegale situatie. Met de verdediging was de rechtbank van oordeel dat hiervan geen sprake was en sprak vrij voor het deel voor zover deze waren gepleegd na datum van het faillissement van een van de vennootschappen. De raadsman voerde nog aan dat verdachte na zijn faillissement geen opzet had op de gedraging 'inzamelen van fotofixeervloeistof terwijl hij niet op de lijst van inzamelaars stond' omdat hij niet wist dat – als gevolg van zijn faillissement – zijn registratie ambtshalve was ingetrokken. Voorop stond dat in het kader van de onderhavige regelgeving de inzamelaar ervoor dient te zorgen dat hij steeds voldoet aan het vereiste van het vermeld staan op de lijst van inzamelaars. Met betrekking tot het strafrechtelijk verwijt zag het opzetvereiste met name op het inzamelen van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke stoffen. Dat verdachte opzettelijk had ingezameld stond niet ter discussie. De rechtbank was voorts van oordeel dat verdachte – door na zijn faillissement fotofixeervloeistoffen te blijven inzamelen – willens en wetens de aanmerkelijke kans had aanvaard dat hij art. 10.45, lid 1, onder a van de Wet milieubeheer overtrad, alleen al vanwege het feit dat degene die zich als inzamelaar op de lijst van inzamelaars wil laten registreren op grond van de Regeling inzamelaars, vervoerders, handelaars en bemiddelaars van afvalstoffen, dient te voldoen aan eisen van betrouwbaarheid en kredietwaardigheid. Tot slot oordeelde de rechtbank dat er sprake was van de strafverhogende omstandigheid dat verdachte in een relatief korte periode op gezette tijden grote hoeveelheden fotofixeervloeistof had ingezameld, waardoor sprake was van een gewoonte.
Naast een gevangenisstraf van 24 maanden, waarvan 12 voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaar, werd als bijzondere voorwaarde opgelegd dat verdachte 3 jaar lang geen bedrijfsmatige handelingen met afval mocht verrichten. Tot slot wees de rechtbank de vordering van de benadeelde partij toe: aan de schadevergoedingsmaatregel van € 96.168,- koppelde de rechtbank minder dagen vervangende hechtenis dan gebruikelijk.

Rechtbank Gelderland 14 januari 2020, ECLI:NL:RBGEL:2020:453

De rechtbank veroordeelde verdachte wegens overtreding van een voorschrift gesteld bij art. 10.37, eerste lid, van de Wet milieubeheer, opzettelijk begaan door een rechtspersoon en meermalen gepleegd. Uit onderzoek bleek dat door verdachte afvalstoffen van diverse bedrijven (ontdoeners) werden ingenomen, welke afvalstoffen zij volgens haar milieuvergunning niet mocht innemen. Haar activiteiten bestonden onder meer uit raffinage

De toelichting op de beleidsregel bevatte voorts ook geen duidelijke definiëring. Zo was bijvoorbeeld niet zonder meer duidelijk wat diende te worden verstaan onder het daarin gebruikte begrip 'verontreiniging met inherente stoffen.' Dit schiep volgens de rechtbank onduidelijkheid, ook voor inspecteurs en overige toezichthoudende ambtenaren, hoe met deze beleidsregel moet worden omgegaan. Gelet hierop en de omstandigheid dat, naar de verdachte rechtspersoon onweersproken had gesteld, eerder containers met soortgelijke partijen vervuild papierafval door de douane waren gecontroleerd en ongehinderd konden worden overgebracht, had zij aan de beleidsregel het gerechtvaardigd vertrouwen kunnen ontlenen dat het haar was toegestaan om oud papier dat was verontreinigd met niet meer dan twee gewichtsprocent andere afvalstoffen, over te brengen van Nederland naar India.
Ter zake van dit feit werd de rechtspersoon dus ontslagen van alle rechtsvervolging. Voor de overtreding bij de overbrenging naar Indonesië legde zij een geldboete van € 3.000 op.
In het hof-arrest waarop Hoge Raad 17 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:1968 het cassatievervolg was, was het hof tot het oordeel gekomen dat de verdachte een schijnconstructie had opgezet om de mestregelgeving te omzeilen. Het ging om een boer in de grensstreek die onbewerkte varkensmest had overgebracht naar Duitsland. Dat mag op grond van Verordening (EG) 1774/2002 zonder voorafgaande toestemming van het andere land en zonder zogeheten gezondheidscertificaat als de mest bestemd is om te worden uitgereden op gronden van eenzelfde bedrijf gelegen aan weerzijden van de grens tussen twee lidstaten. Het middel klaagde dat het hof eisen had gesteld aan het begrip 'gronden van eenzelfde bedrijf' die de verordening niet kende, maar dat klopte niet, aldus de AG in zijn conclusie (ECLI:NL:PHR:2019:1142). Het hof had niet dat begrip geïnterpreteerd, maar valsheid in geschrift in onder meer een pachtovereenkomst bewezen verklaard. De Hoge Raad deed de zaak af op grond van art. 81 lid 1 RO.
In de zaak die leidde tot het vonnis van de rechtbank Oost-Brabant van 17 december 2019, ECLI:NL:RBOBR:2019:7266 ging het om de eenvoudigste vorm van niet-naleving van de mestregelgeving, namelijk meer dieren houden dan de rechten toelaten. In dit geval ging het om een rechtspersoon die gedurende drie jaar forse overschrijdingen van het aantal pluimvee-eenheden had gehad. Van een deel van de feiten werd zij op technische gronden vrijgesproken. Er was namelijk op een aantal punten ten laste gelegd dat zij, de rechtspersoon, had gehandeld onder twee bepaalde bedrijfsnamen. Tot enig moment echter betroffen die namen een eenmanszaak. Op dat moment nam verdachte de activiteiten van die eenmanszaak over, maar tot dat moment had kennelijk de medeverdachte die onderneming als eenmanszaak voor zichzelf, voor eigen rekening en risico, gedreven. Enig in dat kader als strafbaar te duiden handelen moest daarom aan de medeverdachte in persoon worden toegerekend.
Het verweer in de zaak strekte ertoe dat verdachte de achterliggende milieubelangen juist had gediend. Zij had pluimvee-eenheden verkocht om te investeren in de technologische ontwikkeling die de volledige verwerking van mest mogelijk maakte zodat het milieu niet was geschaad. Er diende daarom geen of een geheel voorwaardelijke straf te volgen.
Daarin ging de rechtbank niet mee. Feitelijk had de verdachte jarenlang pluimvee gehouden zonder te beschikken over de benodigde rechten. Reeds om die reden kon niet worden volstaan met een enkele schuldigverklaring zonder oplegging van straf of een geheel voorwaardelijke straf. Voorts vond de rechtbank het initiatief tot deze investering lovenswaardig, maar moest zij ook vaststellen dat de investeringen waren gedaan door de wettelijk vereiste pluimveerechten te verkopen. Ontheffing voor de pluimveerechten was niet verleend, noch enige andere toestemming om te handelen zoals zij had gedaan. De technologie voor mestverwerking en mestverwaarding had zich zeker in de eerste jaren nog niet in een voltooide en uitontwikkelde fase bevonden. Het ontbreken van de benodigde pluimveerechten had derhalve in de fase van ontwikkeling van de technologie een negatieve belasting van het milieu opgeleverd, in ieder geval voor de tijd waarop de mestverwerkingsmachine nog niet in bedrijf was. Dat de investering in de mestverwerkingsinstallatie niet mogelijk was zonder de verkoopopbrengst van de pluimveerechten en dat deze installatie mede ontworpen was vanuit de wens om de natuur niet of zo min mogelijk te belasten, maakte dit niet anders. Door de verkoop van de pluimveerechten waren immers gelden vrijgemaakt waarover anders niet kon worden beschikt en waardoor ook langs die weg een concurrentievoordeel ten opzichte van andere pluimveehouders was verkregen. De rechtbank legde een geldboete op van € 200.000, waarvan € 100.000 voorwaardelijk.
In twee annexe ontnemingszaken werden betalingsverplichtingen van ruim een miljoen en ruim €800.000 opgelegd (rechtbank Oost-Brabant 17 december 2019, ECLI:NL:RBOBR:2019:7264 en 7265).

Rechtbank Rotterdam 19 december 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:10406

In deze zaak nam de rechtbank een schending van de zorgplicht aan als bedoeld in art. 13 van de Wet Bodembescherming (hierna: Wbb). De verdachte rechtspersoon – exploitant van kunstgrasvelden – had bij het gebruik van rubbergranaatkorrels (zwarte korrels, te weten instrooirubbers) de bodem verontreinigd en, nadien, niet alle vereiste maatregelen genomen om de gevolgen voor het milieu te beperken of ongedaan te maken. De verdediging stelde zich op het standpunt dat niet kon worden bewezen dat de verdachte een handeling had verricht die de bodem mogelijk zou verontreinigen of aantasten. Voor zover er al zou vaststaan dat het om het gebruik van rubbergranaatkorrels ging, ontbrak er bewijs dat deze korrels tot een verontreiniging hadden geleid. Bovendien stelde de

2019:9460, is interessant in het licht van de voortdurende discussie over de samenloop van bestuursrechtelijke en strafrechtelijke sanctionering. De zaak ging over visserij-overtredingen op de Noordzee. De kapitein van een vissersschip had geprobeerd om NVWA-controle op zee te ontlopen door in weerwil van marifoonoproepen snel weg te varen. De reden daarvoor lag voor de hand: hij viste met zogeheten binnenkuilen, die een kleinere maaswijdte hebben. Voor beide feiten werd hij strafrechtelijk vervolgd, maar er was ook bestuursrechtelijk opgetreden. Door de toepassing van strafpunten was de visvergunning van verdachte twee maanden geschorst geweest. Dit zou een schade van rond de € 300.000 hebben opgeleverd. De economische politierechter stelde ook vast dat de redelijke termijn was overschreden. Een en ander leidde ertoe dat hij, hoewel hij de feiten ernstig vond, voor de bestraffing volstond met schuldigverklaring van de verdachte en de verbeurdverklaring van (de opbrengst van) de vangst à € 39.000.

In het EVOA-vonnis van de rechtbank Rotterdam van 11 december 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:10626 was de uitvoer uit de Unie van papierafval aan de orde. In de eerste van twee gevoegde zaken ging het om overbrenging naar Indonesië onder de algemene-informatieprocedure. Het verwijt was dat deze overbrenging op grond van art. 2 onder 35 sub g iii EVOA illegaal was omdat drie vakken van het bijlage-VII-document niet waren ingevuld. In de andere zaak, over overbrenging naar India, was het verwijt van illegale overbrenging erop gebaseerd dat het papierafval was vervuild met huishoudelijk afval. Daardoor kwam het afval niet meer in aanmerking om te kwalificeren als groene-lijst-afval, zodat de kennisgevingsprocedure had moeten worden gevolgd.

In de eerste kwestie voerde de verdachte rechtspersoon als verweer dat niet zijzelf, maar haar toeleverancier die formulieren had moeten invullen. Dat verweer slaagde niet. Het stond niet ter discussie, aldus de rechtbank, dat de verdachte rechtspersoon had te gelden als de opdrachtgever voor de overbrenging. Op haar rustte dus de verplichting om ervoor zorg te dragen dat de vakken 3 en 4 van het bijlage-VII-document waren ingevuld en dat een handtekening was geplaatst in vak 12. Ook indien zij met haar toeleverancier afspraken had gemaakt over de door deze aan te leveren informatie met betrekking tot de vakken 3 en 4, ontsloeg dit haar niet van de verplichting om te controleren op de juistheid en volledigheid van de verstrekte gegevens en om zelf in vak 12 een handtekening te plaatsen.

Opvallend genoeg leidde dit de rechtbank niet tot de slotsom dat de rechtspersoon het *misdrijf* van illegale overbrenging had gepleegd. Er kon niet worden geconcludeerd dat zij de documenten opzettelijk niet had gecontroleerd, althans bewust de kans op de koop had toegenomen dat deze documenten niet juist waren ingevuld en/of dat zij opzettelijk (willens en wetens) had nagelaten om een handtekening te zetten. Het tenlastegelegde feit werd daarom als overtreding bewezen verklaard. De verdachte rechtspersoon had onzorgvuldig en onopletend gehandeld door geen controle uit te voeren op de (inhoud van) voormelde documenten en door na te laten deze van een handtekening te voorzien, terwijl zij daartoe wel gehouden was.

In de kwestie van de overbrenging naar India gaf de verdachte rechtspersoon toe dat het mogelijk was dat de partij oud papier en karton ook andersoortig afvalmateriaal bevatte. Maar het gewicht van die andere afvalstoffen bedroeg niet meer dan ten hoogste 2% van het totale gewicht van deze partij en uit een beleidsregel van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu volgde dat een partij oud papier met dat gehalte aan andere afvalstoffen mag worden aangemerkt als zogenoemde groene lijst-afvalstof.

In haar antwoord op dit verweer overwoog de rechtbank allereerst dat de EVOA geen bepaalde (maximum) percentages andersoortige afvalstoffen kent waarmee een bepaalde afvalstof mag zijn verontreinigd om toch nog te mogen worden ingedeeld onder de specifiek voor die afvalstof geldende code. Integendeel, de EVOA (en daarop gebaseerde rechtspraak van het Europese Hof in Luxemburg) sluit in beginsel iedere mate van verontreiniging met andersoortige afvalstoffen uit van de mogelijkheid van een dergelijke indeling. Met name, toegespitst op de onderhavige zaak, kent de EVOA in de definitie van de groene-lijst-afvalstof papier, karton en papierproducten met code B3020 geen maximaal toelaatbaar percentage andersoortige componenten (verontreiniging). Elke verontreiniging van een partij oud papier/karton met andersoortige afvalstoffen maakt dus dat die partij niet langer als groene-lijst-afvalstof met code B3020 kan worden aangemerkt.

Dit maakte, aldus de rechtbank, dat voor de partij in deze zaak gold dat zij alleen had mogen worden overgebracht met voorafgaande toestemming. Nu die procedure niet was gevolgd, was sprake van een illegale overbrenging.

Het feit was dus strafbaar, maar het verweer dat de verdachte rechtspersoon had gehandeld naar de beleidsregel en niet was gebleken dat de papierstroom met meer dan 2% was verontreinigd, baatte haar wel. Deze beleidsregel kon natuurlijk, als lagere regelgeving, de werking van de EVOA niet beperken, maar de verdachte kon eraan wel het vertrouwen ontlenen dat de overbrenging van de onderhavige partij met andere afvalstoffen verontreinigde partij oud papier was toegestaan.

Uit het dossier bleek niet dat was onderzocht of de partij meer dan maximaal twee gewichtsprocent aan andere componenten dan papier bevatte. De rechtbank ging dus uit van de stelling van de verdachte dat de verontreiniging met andere afvalcomponenten niet meer was dan twee gewichtsprocent. De rechtbank stelde ook vast dat in de beleidsregel sprake was van 'met andere componenten verontreinigd papierafval' zonder dat werd omschreven wat het begrip 'andere componenten' inhield. De beleidsregel was gepubliceerd in de Staatscourant. De verdachte mocht er dan ook vanuit gaan dat douane en/of ILT bij een inspectie de beleidsregel zouden volgen.

dat de verboden gedraging zich zal voordoen. Daarbij merkte het hof op dat elke beleidsmatige beslissing die namens deze rechtspersonen werd genomen plaatsvond na overleg en met goedvinden van verdachte. Verdachte werd veroordeeld tot een voorwaardelijke geldboete van € 10.000,- met een proeftijd van 2 jaar.

Rechtbank Overijssel 25 november 2019, ECLI:NL:RBOVE:2019:4372

Verdachte werd binnen een bepaalde periode samen met een ander verdacht van een vijftal (milieu)feiten (zie samenhang met zaak ECLI:NL:RBOVE:2019:4371). Een grote hoeveelheid afval werd uit Ierland overgebracht om in Nederland te laten verwerken; een klein deel ervan werd daadwerkelijk verwerkt. Het afval werd opgeslagen in beschadigde balen. Dit veroorzaakte veel overlast voor omwonenden. De rechtbank veroordeelde verdachte in de eerste plaats voor het feit dat hij in strijd met daarvoor geldende regelgeving vanuit Ierland afvalstoffen naar Nederland had gebracht. Vervolgens werd verdachte verweten dat hij zonder omgevingsvergunning een inrichting voor de opslag van afvalstoffen oprichtte en/of in werking had. Echter leverde, aldus de rechtbank, het bewezenverklaarde geen strafbaar feit op daar sprake was van een activiteit die door de capaciteit van de aangetroffen afvalstoffen nog onder het Activiteitenbesluit milieubeheer viel. Een omgevingsvergunning was hier nog niet vereist. Voor dit feit werd verdachte ontslagen van alle rechtsvervolging.

Ten aanzien van de vervalsing van vervoersdocumenten en begeleidingsbrieven oordeelde de rechtbank dat verdachte meerdere begeleidingsbrieven had doen vervalsen door onjuiste gegevens – te weten locatie van bestemming, VIHB-nummer van ontvanger en afvalstroomnummer – te laten vermelden door medeverdachte. Het laatste tenlastegelegde betrof het feit dat verdachte bedrijfsafvalstoffen had ingezameld zonder dat hij op de lijst van inzamelaars stond vermeld. Volgens de rechtbank was van een nauwe en bewuste samenwerking met de medeverdachte ten aanzien van alle tenlastegelegde feiten geen sprake. De raadsman stelde zich op het standpunt dat de feiten waren gepleegd door het bedrijf van verdachte en dat verdachte, als natuurlijk persoon, van de feiten moest worden vrijgesproken. De rechtbank verwierp dit verweer met de stelling dat de tenlastegelegde feiten geen kwaliteitsdelicten betroffen en bovendien werden alle relevante delictsbestanddelen in ieder geval ook persoonlijk door de verdachte vervuld.

Het verweer van de verdediging ten aanzien van het ontbreken van opzet slaagde evenmin. Van verdachte werd verwacht dat hij op de hoogte was van de relevante regelgeving en bovendien mag er van een ondernemer een zekere deskundigheid worden verwacht op het terrein waarop hij zich begeeft. Verdachte ging zich, volgens de rechtbank, uitermate lichtzinnig en nauwelijks voorbereid begeven in de (internationale) recyclingbranche. De rechtbank veroordeelde verdachte tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie maanden en een taakstraf van 120 uur met een proeftijd van drie jaar. Aangezien verdachte plannen had om in de toekomst weer een onderneming te gaan drijven in de recyclingbranche, besloot de rechtbank tot oplegging van een langere proeftijd.

Rechtbank Overijssel 25 november 2019, ECLI:NL:RBOVE:2019:4371

De rechtbank veroordeelde de medeverdachte voor het feit dat hij een grote hoeveelheid afvalstoffen in strijd met de Beschikking d.d. 24 april 2015 van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu niet had verwerkt binnen zijn bedrijf, terwijl op de door hem ondertekende vervoersdocumenten stond weergegeven dat de afvalstoffen wel (binnen zijn bedrijf) waren verwerkt. De rechtbank stelde dat verdachte steeds lichtzinnig op de vervoersdocumenten had vermeld dat de afvalstoffen waren verwerkt terwijl hij de inhoud van het desbetreffende document niet kende. Van opzet was geen sprake: de rechtbank was er onvoldoende van overtuigd dat verdachte wist dat het de bedoeling was dat verdachte als verwerker zou optreden. Daarnaast had verdachte meerdere vervoersdocumenten en begeleidingsbrieven vervalst. Verdachte had, aldus de rechtbank, uit verkeerde zuinigheid begeleidingsbrieven van zijn voormalige bedrijf gebruikt waardoor verdachte de bedoeling had gehad om het desbetreffende stuk te gebruiken of te doen gebruiken als ware het echt en onvervalst. De rechtbank achtte een juiste administratieve registratie van transportbewegingen, zeker waar het gaat om het transport van afval, van groot belang. Omdat verdachte een kleine rol had gespeeld in tegenstelling tot de medeverdachte, kwam de rechtbank tot een taakstraf. Medeverdachte had immers een forse financiele winst behaald. Nu er zowel sprake was van een misdrijf als een overtreding, had de rechtbank op grond van art. 62 Wetboek van Strafvordering twee straffen opgelegd (te weten twee taakstraffen van in totaal 110 uur, waarvan 40 uur voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar).

De drie samenhangende zaken die werden berecht in de arresten van het hof Den Haag van 27 november 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:3143, 3144 en 3145 betroffen een kwestie waarvan de rechtbankvonnissen in deze rubriek al eerder aan de orde waren. Voor de kust van Angola werd olie gewonnen met gebruikmaking van een drijvend offshore platform. Bij die winning kwam 'produced water' vrij, dat na opslag in ballasttanks vervuild was. Het werd naar Rotterdam vervoerd om in Nederland te worden verwerkt. Was dit invoer ter verwijdering van afvalstoffen zoals verboden door art. 41 EVOA en dus een illegale overbrenging, zoals was ten laste gelegd? Volgens het hof niet, omdat het vond dat dit produced water viel onder het Internationaal verdrag ter voorkoming van verontreiniging door schepen van 1973, als gewijzigd bij het protocol van 1978 (Marpol 73/78). De uitzondering van art. 1 lid 3 aanhef en onder a op het bereik van de EVOA was daarom van toepassing.

Het vonnis van de economische politierechter Amsterdam van 6 december 2019, ECLI:NL:RBAMS:

Economisch strafrecht Milieu

Deze rubriek wordt verzorgd door Bo Pouw en mr. R.J.M. de Rijck

Deze rubriek is dit keer aan de lange kant, omdat het aantal uitspraken op het gebied van het milieustrafrecht in de afgelopen periode aanzienlijk was.

Rechtbank Rotterdam 29 oktober 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:10740

Verdachte werd vervolgd voor het feitelijke leiding geven aan de invoer in de Unie van zes containers niet toegelaten gewasbeschermingsmiddelen door zijn (Engelse) rechtspersoon uit China en India via Rotterdam met bestemming Polen. Dergelijk handelen levert 'op de markt brengen' daarvan op in strijd met Verordening 1107/2009, in Nederland verboden op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (hierna: Wgb).

Het verweer in deze zaak strekte allereerst tot niet-ontvankelijkheid. De Wgb kent een duaal strafstelsel en volgens de verdediging was een bestuurlijke boete de aangewezen afdoening geweest. Zij baseerde zich in dit standpunt op een handhavingsdocument van 2008 en een sanctiestrategie van 2011. De rechtbank verwierp dit verweer en volgde daarbij dezelfde lijn als het hof Arnhem-Leeuwarden eerder deed in zijn arrest van 24 juli 2019 (ECLI:NL:GHARL:2019:6753). De rechtbank stelde voorop dat het OM op grond van art. 167 Sv zelfstandig de bevoegdheid heeft om te beslissen of naar aanleiding van een ingesteld opsporingsonderzoek vervolging moet plaatsvinden. De beslissing om tot vervolging over te gaan, leent zich in zeer beperkte mate voor een inhoudelijke rechterlijke toetsing in die zin dat slechts in uitzonderlijke gevallen plaats is voor een niet-ontvankelijkverklaring op de grond dat het instellen of voortzetten van die vervolging onverenigbaar is met beginselen van een goede procesorde.

De rechtbank was van oordeel dat het OM in deze zaak inderdaad tot strafvervolging mocht overgaan. Zij concludeerde namelijk dat aan meer dan één van de in het handhavingsdocument van 2008 vermelde criteria om strafrechtelijk te mogen optreden, was voldaan, te weten mogelijk ernstige gevolgen voor mens, dier of milieu en het vermoeden van een frauduleuze constructie. Daarbij kwam dat op het moment dat de strafvervolging werd ingesteld reeds het vermoeden bestond dat de verdachte met valse gegevens werkte en concurrentievervalsing in de hand werkte.

In een tweede verweer werd aangevoerd dat de middelen niet Polen als bestemming hadden, maar bedoeld waren voor verkoop aldaar aan klanten uit Oekraïne en Wit-Rusland. Dat moest leiden tot vrijspraak, want, eenvoudig geformuleerd, bij doorvoer is geen sprake van 'op de markt brengen' in de zin van de verordening.

Dit verweer slaagde evenmin. De middelen werden ingevoerd om ze te verkopen in Polen. Dat degenen die ze in Polen zouden afnemen mogelijk derdelanders zouden zijn, deed niet ter zake.

Verdachte werd veroordeeld tot een geldboete van € 40.000 en een voorwaardelijke gevangenisstraf van 6 maanden. Het verschil met de eis van 20 maanden was groot en zowel OM als verdachte heeft hoger beroep ingesteld.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 13 november 2019 ECLI:NL:GHSHE:2019:4180

Verdachte werd veroordeeld ter zake van het feitelijke leiding geven aan het opzettelijk overtreden van een vergunningsvoorschrift door op de eerste plaats grote hoeveelheden teerhoudend asfaltgranulaat (hierna: TAG) langer dan drie jaar op te slaan. Daarnaast achtte het hof wettig en overtuigend bewezen dat verdachte opzettelijk TAG opsloeg op een hoogte van meer dan 15 meter, zonder omgevingsvergunning, waardoor de werking van de inrichting was veranderd. Het hof overwoog dat vergunningsplichtige activiteiten die niet op de wijze als voorzien in de vergunning zelf of niet op de wijze zoals omschreven in de aanvraag zijn vergund, als niet-vergund dan wel als wijziging van de inrichting of de werking van de inrichting dienden te worden beschouwd, indien deze ten opzichte van de bestaande vergunde situatie andere of grotere nadelige gevolgen voor het milieu konden hebben. Een overschrijding van de termijn ten aanzien van tijdelijke opslag (te weten één of drie jaar) had tot gevolg dat er niet langer sprake was van opslag maar van storten, en dus van een stortplaats met de daarbij horende verplichtingen, aldus het hof. De grens van – in casu – drie jaar werd door het hof als absoluut bestempeld.

De raadsman stelde zich op het standpunt dat de hoogtegrens met de opslag van TAG niet was overschreden en voorts dat TAG als een brandende stof kon worden aangemerkt. Het hof verwierp dit verweer: de omstandigheid dat TAG (onder meer) thermisch kan worden bewerkt brengt niet met zich dat TAG brandbaar is. Daarnaast bleek uit de vergunningaanvraag niet dat TAG als een brandbare stof werd gezien. Om die reden kwam het hof tot de conclusie dat de vergunningplichtige activiteit niet was geschied op de wijze zoals vergund en dat daarmee een milieu-landschappelijke waarde werd aangetast. De werking van de inrichting was daarmee veranderd. Waar de verdediging nog het verweer voerde dat er geen sprake zou zijn van gedragingen die waren verricht in de sfeer van de rechtspersoon, meende het hof dat het blijven innemen en opslaan van grote hoeveelheden TAG – ondanks de wetenschap dat, onder meer, op den duur het TAG te lang lag opgeslagen – de feitelijke gang van zaken betrof en dit het beleid van de rechtspersonen was. Daarmee konden de gedragingen aan de rechtspersonen worden toegerekend. Tot slot stelde het hof met de rechtbank voorop dat van feitelijk leidinggeven aan een verboden gedraging ook sprake kan zijn indien de verdachte, hoewel daartoe bevoegd en redelijkerwijs gehouden, maatregelen ter voorkoming van deze gedraging achterwege laat en bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt

na het ongeval maatregelen heeft getroffen ter voorkoming van ongevallen in de toekomst straft de rechtbank lager dan de eis en wordt geen voorwaardelijk strafdeel opgelegd. De verdachte is veroordeeld tot een onvoorwaardelijke geldboete van € 40.000,-. Voor openbaarmaking van het vonnis in een vakblad ziet de rechtbank geen reden. Door geanonimiseerde publicatie op *www.rechtspraak.nl* kan al genoegzaam kennis worden genomen van het vonnis en kunnen belanghebbenden daaruit zo nodig lering trekken, aldus de rechtbank.

Rechtbank Oost-Brabant 27 januari 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:412

De rechtbank Oost-Brabant heeft een bedrijf uit Tilburg veroordeeld wegens opzettelijke overtreding van de Arbeidsomstandighedenwet en de Arbeidstijdenwet. Op 22 maart 2016 raakte een destijds vijftienjarige stagiair van het bedrijf met zijn voet bekneld tussen een elektronische pallettruck die hij bestuurde en een muur van de loods waarin hij reed. Het slachtoffer heeft daarbij blijvend letsel opgelopen: de twee kleinste tenen van zijn linkervoet zijn geamputeerd, drie middenvoetsbeentjes zijn verbrijzeld en twee pezen zijn gescheurd.

Aan de verdachte was onder feit 1 tenlastegelegd dat in de RI&E niet in het bijzonder aandacht was besteed aan de specifieke gevaren van arbeidsomstandigheden die zich voordoen bij, kort gezegd, een gebrek aan werkervaring en opleidingsniveau van jeugdige werknemers. Daarnaast zou de verdachte geen adequaat deskundig toezicht hebben gehouden op in het bedrijf door jeugdige werknemers verrichtte arbeid en de elektronische pallettruck in strijd met het Arbeidsomstandighedenbesluit hebben laten bedienen door een werknemer die daartoe geen specifieke deskundigheid bezat.

Onder feit 2 werd de verdachte verweten dat zij, in strijd met art. 3:2 van de Arbeidstijdenwet, een kind arbeid heeft laten verrichten waaraan onacceptabele veiligheidsrisico's waren verbonden, waarbij ernstig lichamelijk letsel is ontstaan ten gevolge van die arbeid.

Namens de verdachte zijn de tenlastegelegde feiten erkend. Door de verdediging is echter bepleit dat niet bewezen kan worden die feiten opzettelijk zijn begaan. Uit de bewijsmiddelen volgt onder meer dat het slachtoffer ten tijde van het ongeval al ruim een half jaar bij de verdachte werkzaam was als stagiair. In het HR-beleid van de verdachte, een erkend leerbedrijf, staat niets opgenomen over het tewerkstellen van jeugdigen. Ook in de RI&E wordt daaraan geen specifieke aandacht besteed. Volgens de oorspronkelijke gebruiksaanwijzing van de pallettruck waarop het slachtoffer reed mag die alleen worden bestuurd door daarin getrainde personen van ten minste achttien jaar oud. De bestuurder moet bovendien beschikken over aantoonbare ervaring in het rijden met heftrucks en het hanteren van lasten en moet door de exploitant van de heftruck zijn belast met die werkzaamheden. Uit de stageovereenkomst met het slachtoffer blijkt dat hij ondersteunende logistieke werkzaamheden zou verrichten, '*zoals orderpicken en schoonhouden ruimte*'. Het hoofd QHSSE van de verdachte heeft verklaard dat hij in de veronderstelling verkeerde dat personen vanaf zestien jaar oud op de pallettruck mochten rijden en dat hij niet kan aantonen op welke wijze het slachtoffer is geïnstrueerd of voorgelicht over het gebruik van de pallettruck die hij bestuurde. De rechtbank overweegt op grond van deze feiten en omstandigheden dat de verdachte het slachtoffer bewust werkzaamheden heeft laten uitvoeren waarvoor hij niet bevoegd en niet gecertificeerd was, terwijl is nagelaten tijdens de uitvoering van die werkzaamheden permanent toezicht te houden op het slachtoffer. Dat is naar zijn aard bewust gedrag waarmee door de verdachte opzettelijk de Arbeidsomstandighedenwet en de Arbeidstijdenwet zijn overtreden, aldus de rechtbank.

Conform de eis van de officier van justitie is de verdachte veroordeeld tot een geldboete van € 40.000,-, waarvan € 20.000,- voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren. In strafmatigende zin is daarbij rekening gehouden met de omstandigheid dat de verdachte naar aanleiding van dit ongeval het veiligheidsbeleid en het beleid voor het tewerkstellen van jeugdigen heeft aangescherpt om een dergelijk ongeval in de toekomst te voorkomen.

wust de aanmerkelijke kans aanvaard dat voor het latere slachtoffer levensgevaar te verwachten was. De beheerder van het schip, aan wie de verantwoordelijkheid was uitbesteed voor de implementatie, naleving en verbetering van de (werk)instructies, moet volgens de Rechtbank worden aangemerkt als medepleger van het aan de werkgever tenlastegelegde feit.
Onder het derde gedachtestreepje werd beide verdachten tenlastegelegd dat zij het hijsen en heffen van containers niet zodanig hebben georganiseerd dat werknemers de containers veilig konden los- en vastkoppelen. Bovendien zouden zij de hijswerkzaamheden niet correct hebben gepland en die niet onder doeltreffend toezicht hebben laten uitvoeren. De rechtbank spreekt beide verdachten echter van dit onderdeel van de tenlastelegging vrij, aangezien het – tegen de werkafspraken in – slechts gedeeltelijk, aan een kant, liften van de container een eigenstandige beslissing is geweest van de kraanmachinist. Die beslissing werd genomen in een laadproces dat in hoofdzaak werd uitgevoerd door een ander bedrijf, dat de hijswerkzaamheden uitvoerde, en staat los van de wijze waarop de verdachten de werkzaamheden hebben georganiseerd. Deze beslissing kan daarom niet aan de verachten worden toegerekend, aldus de rechtbank.

Feit 2
Onder feit twee werden beide verdachten vervolgd voor overtreding van de Arbeidsomstandighedenwet in verband met een incident waarbij een bemanningslid van het containerschip op 30 december 2016 tijdens loswerkzaamheden in de haven van Moerdijk te water is geraakt en is komen te overlijden. Aangezien niet is komen vast te staan hoe dit slachtoffer te water is geraakt en de feitelijke toedracht van dit incident niet blijkt uit het dossier worden beide verdachten van dit feit vrijgesproken. Bij gebrek aan duidelijkheid over de toedracht van het incident kan niet worden bewezen dat de verdachten al dan niet opzettelijk hebben gehandeld in strijd met de Arbeidsomstandighedenwet, aldus de rechtbank.
De beheerder van het containerschip is door de rechtbank veroordeeld tot een onvoorwaardelijke geldboete van € 85.000. De werkgever van het slachtoffer heeft een geldboete opgelegd gekregen van € 50.000,-. Door de officier van justitie was gevorderd dat de verdachten ter zake van alle twee de tenlastegelegde feiten zouden worden veroordeeld tot geldboetes van respectievelijk € 175.000,- en € 100.000,-.

Rechtbank Overijssel 28 november 2019, ECLI:NL:RBOVE:2019:4467

De Rechtbank Overijssel heeft op 28 november 2019 uitspraak gedaan in de strafzaak tegen een Gronings bouwbedrijf dat terecht stond in verband met een dodelijk arbeidsongeval waarbij op 26 april 2017 een medewerker van het bouwbedrijf is geraakt door een omvallende betonnen wand van circa 5675 kilogram.
Aan de verdachte was tenlastegelegd dat zij bij bouwwerkzaamheden in de gemeente Groningen bij het plaatsen van betonnen wanden niet heeft voldaan aan acht verschillende bepalingen uit de Arbeidsomstandighedenwet en het Arbeidsomstandighedenbesluit.
Door de verdediging is integrale vrijspraak bepleit. Daartoe is onder meer aangevoerd dat het levensgevaar voor werknemers van het bouwbedrijf zich heeft verwezenlijkt als gevolg van menselijk falen dat de verdachte niet kan worden aangerekend en dat een causaal verband ontbreekt tussen het tenlastegelegde handelen/nalaten van de verdachte en dat gevaar. De rechtbank acht evenwel zeven van de acht tenlastegelegde gedragingen wettig en overtuigend bewezen. Ten eerste werden de kanaalplaatankers in strijd met de opdruk op de verpakking gebruikt in gestort beton en niet zoals aangegeven in kanaalplaatvloeren. De kanaalplaatankers werden volgens de rechtbank dan ook niet gebruikt voor het doel, op de wijze en de plaats waarvoor ze bestemd waren. Daarnaast was ten tijde van het ongeval op de bouwplaats niemand specifiek belast met het toezicht op de montage van de betonnen wanden. Ook was niemand van de personen aanwezig die meer in het algemeen belast waren met het toezicht op de werkzaamheden van de verdachte. De verdachte heeft bovendien niet de instructie gegeven om bij het stellen van de schoren voldoende afstand te houden van de betreffende wand, ter voorkoming van het ontstaan van het gevaar te worden getroffen door een omvallende wand. Daarmee heeft het bouwbedrijf nagelaten de arbeidsplaats zodanig te gebruiken dat gevaar voor de veiligheid en de gezondheid van werknemers zoveel mogelijk werd voorkomen, aldus de rechtbank. Ook kan volgens de rechtbank worden vastgesteld dat de verdachte heeft nagelaten haar werknemers doeltreffend in te lichten over de te verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico's. Ook heeft het bouwbedrijf nagelaten er op toe te zien dat de gebruikte arbeidsmiddelen op de juiste wijze werden gebruikt en de werknemers in te lichten over de risico's van het gebruik daarvan bij het plaatsen, stellen en schoren van de betonnen wanden. Bovendien ontbrak een RI&E, waarin de specifieke risico's van de werkzaamheden schriftelijk hadden moeten zijn vastgelegd, aldus de rechtbank. De verdachte had de gevaren van de bouwwerkzaamheden voorafgaand aan het ongeval kunnen en moeten onderkennen en ter voorkoming van het intreden daarvan passende maatregelen moeten treffen, aldus de rechtbank. Dat het bouwbedrijf daarbij opzet heeft gehad op overtreding van de Arbeidsomstandighedenwet en het Arbeidsomstandighedenbesluit kan evenwel niet wettig en overtuigend worden bewezen, de rechtbank spreekt van dat delictsbestanddeel partieel vrij.
Door de officier van justitie is een geldboete geëist van € 145.000,- waarvan € 25.000,- voorwaardelijk met een proeftijd van vijf jaren, alsmede de openbaarmaking van het vonnis in een vakblad. Gelet op de partiële vrijspraak van het tenlastegelegde opzet en de omstandigheid dat de verdachte